

Заморський Вістник

THE TRANS-OCEANIC HERALD

Число X.

Торонто, Ont. Бересень 1, 1920.

Рік I.

Зміст.

Від Редакції.
Політичний огляд.
Капітал К. Маркса.
Віджитки в людській натурі.
Зорі Греції.
Історія культури.
Всесвітня історія.
Чи малпи говорять?
Психологія.
Українська мова.
Камені, що падають з неба.
Хата у воді.
Підвалини хліборобства.
Історія українсько-руської літератури.
Фізика.
Математика.
Ради про здоров'я.

Накладом і з друкарні "Робітничої Книгарської і Видавничої Спільки" ЦІНА 15ц.
516 Queen St. W. Toronto, Ont.

ГРАМОФОНИ і РЕКОРДИ

Грамофон з ема-левою трубою і видає чудовий звук тону та робить незвичайно притягаюче вражінє. У сім грамофоні є сильний мотор, який за одноразовим накрученєм sprужини, грає більше як один великий чї малии рекорд. Скринка його висока і гарно викінчена.

Ціна такого грамофона \$37.50 тепер.

Українці! Постарайтесь мати в себе вдома музику, концерт або який будь-спів за допомогою грамофона. Грамофон передасть Вам найвірнійше всякі звуки музики, концерту і всякі співи та промови, яких лише в театрах можете почути. Грамофон зачарує Вас рідною пісню та музикою, яку радо будете слухати, забуваючи хоч на часок всяке горе та тугу за родиною. Грамофон з рекордами, робить велике вдоволенє в родині, в товаристві, в гурті або і одній людині на самоті.

У нас можете дістати українські, російські польські рекорди по \$1.00 штука і з між котрих подаємо тут лише де-які, як слідує:

- Е 3884 Солдатська Полька
Малоросійський Козачок.
- Е 4384 Русскій Козак
Русская Полька.
- Е 3688 Кум Мірошник
Запорожський Клад.
- Е 2001 Малорусскій Юнак
Полька.
- Е 1196 Рах-чах-чах і Краковяк
Всі Говорять.
- Е 4447 Вечеринка Танець
Камаринська.
- Е 1040 Сонце Виходить і Заходить
Уродилась.
- Е 3773 Гоп-та-ра-ра!
Сватання.
- Е 2221 Дзядуньо Полька
Тішмо ся Полька.
- Е 3254 Бандура.
Ой летіла орлиця.
- Е 3354 Сотський.
Ой Джегунє.
- Е 1892 Ой, бре море.
Соловейко.
- Е 2278 Ой піду я лугом.
Ой під вишенькою.
- Е 316 Стоїть гора.
Ой ти дівчина.

- Е 2832 Упав чумак.
Де ти бродиш.
- Е 1210 Ой за гаєм, гаєм.
Дівча в сінях стояла.
- Е 1143 Ой, схо-схохотай ся ворон.
Ой, під вишнею.
- Е 1314 Ой, Дніпре, мій Дніпре.
Ой, щож душі загул "Ранная".
- Е 1500 Тепер я — турок не козак.
Віє вітер буйний.
- Е 434 Змарнів я.
Козаченько, куда йдеш.
- Е 954 Родимий краю.
Рідна мова.
- Е 951 Реве та стогне.
Ой, у поли керниченька.
- Е 6038 Стоїть явір над водою.
Ой, ти дубе кучерявий.
- Е 2275 Час до дому час.
Молодий козаче чого зажурился.
- Е 2276 Засвистали козаченьки.
Ой гиля, гиля.
- Е 2277 Де згода в сімействі.
Ой копав я керниченьку.
- Е 2315 Вечерниці.
Гей чого хлопці.

Замовлення просимо слати на нижчю адресу:

UKRAINSKA KNYHARNIA

516 Queen St. W.

TORONTO, ONT., CAN.

ЗАМОРСЬКИЙ ВІСТНИК

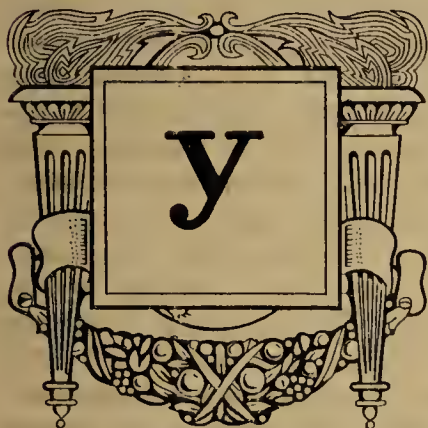
Число X.

Торонто, Онт.

Вересня 1, 1920.

Рік I.

РОЛЯ І МІСЦЕ КАЗКИ В ОСВІТІ.

У нас є дві скрайности у відношенню до казки, що впливає з нерозуміння ваги сего розділу літератури. Одні згіржливо відносять ся до казки, як до якоїсь дитячої забавки, а другі нічого й иньшого не читають окрім "байок".

Справді казки належуть до дітей, так само як до них належуть ляльки та забавки. Та як ляльки та забавки мають свою вагу у вихованню молодшого покоління, так ще більше має виховавчу вагу казка.

Перш усього зрозуміймо, що таке казка взагалі.

Кумедна се річ. В ній розповідається про дивні, несотворені річі. В казках звірина розмовляє і перекидається у людські постаті, птахи сьвітять своїм пірем, наче сонце, там літають якісь огнені змії, по небу бігає срібний вовк; дівчина топить ся в криниці, а виходить у підземне королівство, де ростуть злоті ябка; там відьма жие в хатині на курячій ніжці, а їздить у ступі і попелом слід замітає; там жаба стає королівною; там сопілка з калини, що виросла на могилі, сьпіває, хто поповнив убивство; там у тих казках, чорти наповнюють болота, вовкулаки скачуть по лісах, а місяць ходить у гості до сонця.

Що за нісенітниця!? скричить не один.

Але з другого боку, хоч про які б там неможливі річі не оповідалось в тих казках, але які вони цікаві, які захоплюючі! а, особливо, як їх діти люблять!

Казки — се первісна література людства.

Казки витворені людьми за передісторії, можливо десятки, а може і сотки тисяч літ назад. Витворені за того часу, коли люди були переконані, що відмедь розмовляв з лисом, а

місяць на небі здавав ся їм срібним вовком. І за тих давніх часів казки не були "казками". Се здебільшого були релігійні оповідання, або навчання молодшим поколінням. Приміром, величезна сила українських казок, се релігійні описи боротьби доброї божої пари, богині сонця і бога грому, зі злою парою богів — богом морозом та богинею зими, що звалась Мара, або смерть. Чудові ті оповідання і велика в них сила уяви, поезії.

Запросвою силу викликаня буйної уяви казки назавжди позістануть в людстві початком освіти дітей, як були вони початком взагалі освіти за тих потоплених в темрявах забутих часах перших.

Людина повинна посідати буйну уяву. Се конче потрібно в житю. Людина з буйною уявою годна бачити наперед, себто може бути прозорливцем. А прозорливцем добре бути не тільки в політиці, чи в яких більших справах, а навіть у найменшій роботі.

Кожну науку, кожну річ, яку ми починаємо вчити, ми починаємо від її початку і просліджуємо її аж до кінця, себто наше новітнє зучене тримається усе еволюційного (розвиткового) систему.

У вихованню дітей ми повинні триматись так само тієї ж еволюції. Діти — недорослі люди. Від 2 до 7 літ се дикунчики з передісторії. І їм треба давати літературу того часу — себто казку.

Люди, котрі за дитячих літ чули багато казок, дуже спритні і прозорливі, а котрі мало, або нічого з тієї початкової літератури не одержали, якісь затуплені, оцурпалковаті.

Отже, дітям казки... Але між нашими людьми здибаєте дорослих хлопів, що нічого не знає читати окрім "байок". Се застарілі діти. Як дивно б було побачити вусатого вуйка, щоб ссав мамини груди, так само дивитись і на дорослу тілом людину, що годує свій розум дитячою літературою. А, на-жаль, між нашими людьми таких багато.

ПОЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД.

Канада. Користаючись літніми вакаціями, прем'єр Канади п. Артур Мієн обіздить цілу домінію з надією зміцнити становище своєї, хоч і на сьвіжо перемальованої, але спорохнілої і розхитаної партії. Сама назва цієї партії якась мішанина гороха з капустою: "Національна Ліберальна і Консервативна Партія". Вперше Мієн з'явився в Портадж-ля прері, Ман. звідки він вибраний до Оттави. Там, цікаво зазначити, коли його витали портаджля-прерці, він пізнав і покликав на ім'я трьох наших Українців. А коли протягом цілої війни тисячі невипених наших людей поневірялись в таборах полонених, так він не знав, як відокремити Українця від Австріяка! Взагалі Манітоба, Саскачеван і Альберта зимно повитали повоспеченого прем'єра. За його горохо-капустяною партією зголошується тільки потроху Бритиш-Колумбія. Заїхавши зворотом до Торонта Мієн показав свої зуби. Уся його надія втриматись при владі, се наполошити канадійський загальний марш большевизму в Канаді. В своїй торонтонській промові Мієн поділив усіх нас Канадійців на дві класи: "будівничих" та "руйнівачів". Але ще краще виявляється провокація горохо-капустяного прем'єра в тепер вийшовшій числі "The Labor Gazette", де уряд перераховує усі ті робітничі і церковні організації (християнські студенти, робітничі церкви), котрі "готують ся" до гвалтовного повалення канадійської конституції. Між тими "страшними" організаціями почислено і "Український Драматичний Клубок в Мусджо" і "Тов. Злуку в Торонто"! Але Мієнови добре відповіла вінніпезька ліберальна "The Manitoba Free Press". Вона яскраво зазначає, що тепер не час на провокаційні брехні та ділення канадійських горожан на "будівничих" та "руйнівачів", але час і **скрайна пора на реформи**. І що ті, кого Мієн хоче записати до класу "руйнівачів" і нацькувати на них усіх псів з власно ліпші будівничі від нього самого. А таким з власно усе канадійське фермерство, робітництво і середня класа Канади, як і усі повернувші ветерани, котрим уже позауха переливається політика теперішнього уряду, що витворив в краю таку дорожнечу. Коли, приміром, в Злучених Державах фунт цукру 17 ц., ми платимо 23 ц., а на Заході 30 ц.! Тай се ще не кінець. С. Р. Р.-ска компанія зажадала від уряду дозволу піднести на 40% тарифу на переїзді і перевозі. Себто хоче злупити з канадійських горожан \$ 120.000.000.00 річно! А се знов піднесе ціни на всіх výroбах і дорожнеча не зменшає а побільшає! А С. Р. Р. і з Мієновим "басом". Отже, як він годен своєму "басови" відмовити? Мієн і його горохово-капустяні поплечники, сі дійсні руйнівачі життя величезної більшості канадійських горожан мають підти геть з уряду, як пішов їхній головний поводитирь Роберт Борден. Се мають зробити **найближчі домініальні вибори**.

Злучені Держави. В тій славетній республіці тепер стоїть спека, і політика розсохлась. Зайшов час квашення огірків. Та все ж і в таку небезпечну хвилю президент Вудро Вільсон видав загад секретареві "Ліги Народів" скликати перші збори того "товариства". Та не знати як воно буде, коли поміж Англією - Італією з одного боку, а Францією - Америкою з другого боку пробіг кінт незгод, себто генерал Врангель, котрого Франція признала легальним урядом російської імперії,

Польща. Большевики гнали польське військо перед собою, як переполошені отари овець, аж майже по саму Варшаву. Але там псіхічний настрій лядського війська відмінив ся. Лядські ксьондзи, пани, підпанки, селюхи-Войтки усе відчуло, що з Варшавою буде кінець Польщі. Селяни озброїлись в коси та сокири, повстала нова 300.000 армія, котра вирушила проти большевика. І та лядська заїлість врятувала на сей час Варшаву. Большевицька армія розбита і розрубана на три частини намагається видертись на північ. Поверх 70.000 большевиків і 200 гармат дісталось в лядські руки. Що годни польські селяни озброєні в коси приводять до Варшави нові тисячі большевицьких недобитків. А така біда сталась з большевиками тому, що вони загнались за далеко за Ляхами, полишивши геть позаду свої резерви. А декотрі кажуть, що большевики їх і не мали, а вийшли проти Польщі тільки з 267.000 вояків. Та ся лядська перемога війни не скінчить. Уже тепер приходять алярмуючі вістки, що Ляхи зайшли задалеко, і відступаюча большевицька армія може знищити армію Пілсудского, вдаривши на неї збоку. Та хоч би ся большевицька армія і вся пропала, Троцький уже видав поклик, скликаючи нові охочекомні армії на дальшу війну з Ляхами та Врангелем. У перемозі над большевиками помогла Ляхам багато Франція, котра дала їм свого найкращого стратега Вейганда і поверх 1000 досвідчених офіцерів та силу амуніції. Сподіюється, що з польсько-російських мирових балачок, що відбуваються тепер у Мінску нічого не буде.

Галичина. В той час, як большевики пігнулись перед Ляхами під Варшавою, в Галичині большевицький генерал Будьоннай обхопив був Львів, як у кліщі, зайшовши своїм лівим крилом аж по Стрий. Лядська цивільна влада вивтікала з української Галичини аж до Перемишля. Але послідня вістка подає, що буцім Будьоннай почав відворот на схід. І взагалі Ляхи за всіляку ціну намагаються затримати за собою Галичину. Але в Америці є один мільон Галичан, котрі коли б схотіли, так визволить свій рідний край.

Московщина. Кореспондент московського Ероса оповіщає, що на усіх фронтах большевики мають війська, як слідує: на польським 267.000 вояків, 980 гармат; на кавказім 82.000 чоловіка і 449 гармат; на каспійським фронті генерал Куропадкин має 55.000 вояків і 100 гармат. До Москви приїхав провідник музультманських націоналістів, Евнер-баша, просити в Леніна помочи супроти Англії.

Україна. Східною частиною України з Харьковом, яко центром і усіми иншими місцевостями рядить Реввоенсовет (революційна військова рада), в склад котрої входять: Сталін (Грузин, дійсне його ім'я Джугашвілі), Берьозін (Жид), Эгоров (Москаль) і Раковський (румунський Циган). Київом заряджує Нахамкис (Жид). Володимир Винниченко, прибувши до Москви, поставив московському большевицькому урядови жадання дотичні самостійності Української Радянської Республіки (дивись Нова Доба ч. 22). На ті жадання відповіди Винниченко не дістав і з нічим відїхав до Харькова, куди його запросила Комуністична Партія України. Що до противних большевикам рухів на Україні вісток мало. Петлюрин

(Докінчене на сторони 3.)

Карл Маркс.

КАПІТАЛ.

АВТОРОВА ПЕРЕДМОВА.

(Продовжене.)

Але окремо від сего. Де капіталістичний виріб цілковито став між Німцями свійським (приміром у фабриках), там обставини геть гірші ніж у Англії, бо там бракне, яко проти ваги, фабричного права. В усьох иньших сферах ми, як і уся решта континентальної Західної Європи терпимо нетільки від розвитку капіталістичного виробу, але також і від незавершення того розвитку. Попри новітні зла, цілі серії уділичених зол дусять нас, повстаючи з пасивного затримання застарілих способів виробу, з їхнім неминучим поїздом громадських та державних застережень. Ми терпимо нетільки від живих, але і від мертвих. *Le mort saisit le vif!**)

Суспільна статистика Німеччини і решти континентальної Західної Європи, в порівнянню

*) Мертвяк тримає (в своїх обіймах) живого!
Ред. "З. В."

з статистикою Англії, дуже зле вложена. Та все ж вона на-стільки підіймає завісу, що дозволяє нам похопити поза нею меготіне Медузиної голови. Ми б перелякались станом річей у нас вдома, коли б, як в Англії, наші уряди та парламенти призначили періодичні комісії заглядати в економічні умовини; коли б ті комісії були озброєні повновладством діставатись до правди; і коли б було можливо знайти до сієї роботи людей таких компетентних і так вільних від партійности та лицеприємства, якими є фабричні інспектори в Англії, її медичні репортери про суспільне здоровле, її комісіонери дослідження визиску жінок та дітей, дослідження хатів та поживи. Персей носив магічну шапку, щоб той монстер, на котрого він полював, не міг його вздріти. Ми ж натягаємо магічну шапку на наші очі та вуха, щоб себе впевнити, що нема жадних монстрів.

(Далі буде.)

ПОЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД.

(Докінчене з сторони 2.)

військо стоїть над Стрипою. Здається, що Махно вбитий, і Махниха перебрала команду над його 20.000 козаків. Врангель повідомляє, що біля Катеринославу, Новомосковська та на північ від Александрівська вибухло проти большевиків величезне повстання селян.

Козацькі території. Старшина донських, кубанських, терецьких та астраханських козаків зробила угоду з Врангелем воювати большевиків, коли Врангель не буде втручатись в хатне життя козаків. Врангель згодився і випладував під охороною французьких кружляків 10.000 в трьох портах Кубанщини. Та армія наступає тепер в глибокі території.

Англія і Італія в справі миру з большевиками. В місті Люцерні в Швейцарії відбулась нарада англійського та італійського прем'єрів дотично російської ситуації. Вони погодились у хатні справи Московщини не втручатись, але не дозволити большевикам накинати Польщі їхніх мирових домагань, а головню того пункту, де большевики домагаються від Польщі розброєння панської армії і заступлення її робітничою міліцією. З того приводу англійський уряд вислав до Москви телеграму, обвинувачуючи уряд Леніна, що ті пункти миру, як показував англійському урядові большевицький посол Камєнєв різнять ся від тих, які поставили большевики Ляхам у Мінску.

Стан війни між Англією і Москвою. Большевицький посол Камєнєв заявив, що виїздить геть з Лондону до мів і що тепер Москва уживє усьох своїх сил підіймати

проти Англії Індію і усей музультманський світ. Отже, як Камєнєв дійсно відіде, так се буде проголошенєм війни між Англією і Совєтською Московщиною.

Війна в Мезопотамії. Англійське кольтоніальне військо, зложене здебільшого з Гиндусів, провадить формальну війну з Арабами поблизу Багдада. Англійцям не поводить ся.

Франція. Французський уряд напинає усі свої сили, щоб помочи Польщі і Врангелю. Сподіють ся, що багато французького війська буде відіслано проти большевиків. В Сирії французи здобули Дамаск.

Албанія. Албанія погодилась з Італією, але тепер зайшла військова зачіпка між Албанцями а Сербам. 200 Сербів убито. Албанський уряд мобілізує 60.000 війська.

Угорщина. Сподіють ся, що незабаром Угорщина проголосить своїм королем бувшого австрійського імператора Карла.

Єгипет. Англія годить ся на самостійність Єгипту, але полишає собі широко розчинені двері, що до економічних справ і переходу англійського війська через єгипетські землі.

Ірландія. Борня шин-фейнів за самостійність Ірландії іде далі. Англійський уряд наповнив ту країну військом. Але се не спинює шин-фейнів мордувати поліцію і ворожих урядників. У відповідь на морди англійські лоялісти нищать і палять добро і хати шин-фейнів. Майор міста Корку, МекСвіні, будучи арештований і вивезений до Англії проголосив голодовний страйк. Його відживляють силою. Ірландські робітники обіцяють розпочати загальний страйк, коли МекСвіні не буде увільнений.

Віджитки в людській натурі.

(Звірскість, дитячість, історична минувшина.)

(Продовжене).

Проводирство. Поміж звіриною подибуємо проводарів. Вовча зграя має свого ватажка. Мають ватагів лелеки (бузьки) та журавлі і багато иньшої звірини, що згромаджується у ватаги. Є проводарі і між малпами. **І проводир потрібний.** Найдужчий, найспритніший, найрозумніший стає само-собою проводирем. Але проводир між звіриною не має жадоби слави, хвальби, гордоців, бажання гнітити тих, кого провадить і панувати та володарити над ними, не має на гадці використовувати тих, хто склався на його провід. В цім напрямку людські проводирі зубочили з природної дорогі. А з того розвинулось зло проводирства: жадоба слави, влади, хвальба, гордоці, гнічене, використовуване/проводжених. Се зло влади страшним боляком розярилось в людській натурі. Від царя до сільського війта, від єпископа до паламара, від прем'єра міністрів чи президента до маленького робітничого лідера чи редактора — усе хоруге жадобою влади, пановання, а потім і користовання. А в природі інакше. Вовк-ватаг перший плигає проти рогів оленя, але, часом, дістає найменшу пайку з спольованої здобичі; **В природнім стані проводир є слугою громади, але природно жиюча громада не псує свого проводара славою, або матеріальною надгородою; природна громада слухає свого ватаги, але не робить ся йому невільницею.**

Сварня. Український індивідуалізм. Наші люди кажуть: "Згода будує, — незгода руйнує". Але ці мудрі слова ніяк не дають добрих наслідків в українськім життю. Ми тепер чуємо, що про Українців пишуть, що вони нездалі до комунізму, бо дуже великі індивідуалісти. Себто кожний з нас має вдачу "сам про себе". І так воно є. Наш хлопець, доростаючи віку, каже своєму батькові його відділити, жениться і починає самотійне жите. Наша дівчина доти тримається батьків, доки її скриня не сповнить ся потрібними до посагу річами, а тоді віддається і лишає рідну стріху. Поза чоловіком та жінкою наш нарід не бачить дальшої кооперативи. "Сьпілка — чоловік та жінка", ось та вузька межа, яку признає собі Украї-

нець в сьпілкованю. Се сумний прояв! Нарід, члени котрого не хочуть знати поміж собою жадної єдності, жадної кооперативи, такий нарід негоден існувати як самотійна одиниця. І на се доказом ціла українська історія. Ся психична хвороба ворожнечі сусіда з сусідом "за межу" не сьогоднішня. Пригадаймо собі свари українських князів, які скінчились значенем нашої країни Татарами. Прагадаймо собі гетьманщину, коли всілякі українські пройдисвіти наводили на наші землі Ляхів, Москалів, Турків та Шведів, запро задоволене своїх владолубчих амбіцій. Гляньмо й на історії наших днів. Коли усі народи бувшої царської імперії здвинули собі свої національні держави, а Україна? **А на Україні кожне село окрема озброєна "держжава".** Ніхто нікого не слухає, а коли і ідуть за котрим "отаманом" так більше запро рабунок. Та невеличка українська інтелігенція пересварилась і тільки обріхує своїх "ворогів" у часописях та вкриває українське імя ганьбою перед цілим сьвітом. А декотрі, як ті колишні гетьмани, запро своє владолубство стягають на розшарпані груди України околишніх "сусідонків любих"... А українське жите в Канаді? Тут кожний український редактор хтів би, щоб тільки він був один редактором, а решту "найясніший ш..... витрафив"; тут кожний наш лідер хоче, щоб тільки його нарід слухав, а решті покрутив вязи; тут як зроблять яку спілку, так мусять її розбити, бо стара хвороба свари не дає єдності встановитись. У Галичині казали: "Де два Рутенця, там три партії". Але один з київських єпископів ще за князівської доби картав у своїм післаню наших прапрадідів, що вони скорі тільки до **сварні та чвари.** А теперішній сьвіт вимагає сьпілковости. У багатьох з нас на устах белькотіне про комуністичне жите. Якже до него дійде Українець зі своїм віджитком роздору?

Максималізм, або жадане усього відразу без застановлення, чи можливо те бажане в тій хвилі здійснити, є віджитком діточости. Малі діти, що бачуть, те й посісти хочуть. Дитина максималіст. Вздрить сотку яблук, велику миску пундиків, велику торбу цукорків, хапає те і кричить, що усе те сама зість та ще й в тій хвилі.
(Далі буде).

ЗОРІ ГРЕЦІЇ.

ЖИТЕПИСИ ГРЕЦЬКИХ ФІЛЬЗОФІВ.

(Продовжене.)

III.

ПЛАТОН

(427-347 Пр. Хр.)

Переклав М. Петрівський.

Пр. Хр. Від 406 р. Пр. Хр. аж до 399 р. Пр. Хр., себто аж до тієї хвили, коли Сократа обвинувачено і засуджено, здається, що Платон позіставався в приятельських відносинах і в дружбі з ним; ті відносини, здається, були перервані тільки під час гострих політичних розрухів поміж р.р. 405 і 403 Пр. Хр., але відновлені тай зміцнені після повернення до влади демократії в тільки що згаданім році (403 р. Пр. Хр.).

Чи Платон промовляв коли з удачою на народних зборах, сього ми не знаємо; він, як сказано, був встидливий з уродження, а голос у него був тонкий і затикий для Пникса. Однак, коли олігархія Тридцятьох Тиранів була заснована, по здобутю і засмиренню Атен, Платон не тільки був увільнений з потреби промовляти до людей, але також осягнув додаткову можливість підвестись на політичне становище, за помочю Критія (його близького свояка) і Хармідія, провідних мужів між новою олігархією. Платон potwierджує, що він завжди противив ся випереджаючій демократії, і що він згодивсь на новий проект правительства з повною надією побачити пановане справедливости і мудрости. Вкоротці він побачив, що завів ся в надіях. Уряд тридцятьох зазначив ся драпіжною і кровавою тиранією, що наповнило Платона зневірою та відразою. Передовсім він був обурений трактованем Сократа, котрому ті тирани не тільки заборонили продовжати його звиклі розмови з молодиками, але також пробували замішати його в негідних убивствах, загадуючи йому разом з иньшими арештувати Леона Саламійського, одного з їхніх навмисних жертв. Але Сократ, несповнив того загаду, хоч наражав ся на смерть.

Так знеохочений та зневірений Платон відтягнувся від публичного урядованя. Яку участь брав він в борні між олігархією і її демократичними супротивниками під проводом Трасибуля, нам не відомо. Але, коли демократія була привернена, його політична амбіція віджила і він знов почав доступатись діяльного становища в громадських справах. Однак, тепер обставини склались дуже несприятливими для него. Імя його умершого свояка, Критія, було загально зненавиджене, а Платон не мав могутних прихильників поміж популярними проводарями. Нема чого дивуватись, що з такими перешкодами, з проти-демократичним почуванем і з тонким голосом, Платон знайшов публичне жите відражаючим, хоч він признаєсь про значне умірковане, що було проявлене привернувшись до влади "демосом". Відразу його була погіршена до найвищого пункту журби і обуреня розправою і засудом Сократа (399 Пр. Хр.), що сталося по чотирьох роках відновлення демократії. Певно, що під ту хвилю Сократівці були цілковито непопулярними. Платон, по виявленю Сократови своєї найбільшої прихильности та помочі під час розправи, відіхав, разом з кількома Сократівцями, геть до Мегари. Він переконав ся, що для людини його становища та поглядів було нетільки некористним, але також і небезпечним, брати участь в громадськім житю, як у Атенах, так і в иньших грецьких містах. Він поклав присвятити себе філософічним роздумованям, а виречись практичної політики, з винятком хіба коли б доля дала йому якоїсь виняткової вдачі місто, котре б було готовим повітати і слухатись обновителя дотично його внеслих принципів.

(Далі буде.)

К. М. Тахтарьов.

ІСТОРІЯ ПЕРВІСНОЇ КУЛЬТУРИ.

(Продовжене.)

В. Забезпечення потреб в поживі.

Дуже призвичаїлись думати, що так звані дикуни такі безпечні та недбайливі, що завтрашній день для них цілковито не існує. Та в дійсності дбайливість і недбайливість первісної людини цілковито залежить від оточин. Так зване недбайлство виявляється там, де засобів до існування є до волі, як, приміром, в країні надберегового пасу, поміж Великим Океаном та кряжем Австралійських Альпів. Тут вкриті буйними травами долини аж рябіють ватагами кангурів та всіляких інших трав'яних животин; нетри дають в собі притуловище опосумам та ігуанам; ріки та озера переповнені рибою; всілякі корчеві рослини постарчають коріне, насіння та ягоди; на суходолі і на воді зграї пташні. Отже, тут поживи до волі. З того стає зрозумілим, що тубольці тієї країни були найменше примушені бути дбайливими, ніж мешканці котрої-будь іншої частини Австралії. Однак, навіть мешканці тієї багатогірної місцевості з дбайливості нерідко збирають запаси поживи. Тим більше це можна сказати про тубольців таких країн, де природні обставини не сприяють, де буває довготривала посуха, і де засоби існування скупі. Тамошні мешканці збирають запаси і ховають їх по дуплах, під камінням, закопують в землю, але, звичайно, не швидше як заспокоюють свій голод, і коли знайдено поживи більше, ніж їм треба про заспокоєння голоду в тій хвили. Чарлс Кансен свідчить, що під час його подорожі в нетрах Австралії він здибав чималі запаси трав'яного насіння, смоли з камяного дерева, тощо. Усе це було спакане у великі міхи з шкір кангурів і накрите лубками, щоб забезпечити від дощу. Коли туболец Австралії знайде мід, але в тій хвили його не потребує, так він тоді значить те дерево якоюсь прикметою.

Розмовляючи про недбайлство первісних людей усе забувають, що вони ще не винайшли способу забезпечувати мясо від псути. А в таких обставинах, в яких вони живуть, годі робити запаси мяса, бо ж мясо не бджоляний мід і не насіння рослин. В кожному разі тубольці роблять великі запаси поживи на час довгих громадських зборів, котрі часом розтягаються на цілі місяці. Щож тичеться запасів не поживи, але матеріалів, так такі запаси вони роблять, звичайно, на досить дов-

гий час. За запасами каменю до вироблення зброї, за запасами охри до прикрашення, за запасами галузок підбадьорюючого корча-пічери дикуни вирудають цілі походи. Такі запаси часом роблять на цілий рік.

"Суплемінці Дієрі," розповідає Гавит: "Щороку висилають відділ витривалих чоловіків до країни корча-пічери. Той відділ старанно збирає з корчів листя і молоді галузки. Потім вони викопують в піску невеличкі ямки два лікті глибокі і напалюють їх гранею. Очищене листя та галузки "пічери" кладуть у ті ямки, загортають піском і таким чином припікають. Коли рослинний сік випарується, тоді дикуни вибирають суху "пічери" з ямок і напихають нею свої плетені торби та маленькі шкірки. Кожен чоловік несе яких 70 фунтів".

Щож тичеться поживи, так Австралійці уживають усе, що тільки надається до того. Зілля, корінь рослин, насіння всіляких трав, різноманітні овочі, горіхи, ягоди, квітки, дикий мід, губи, всілякі комахи та подушечки комах, злизи, равлики, всілякі озерні та річні черепашки, раки, всілякі гатунки риб, жаби та ящірки, ігуани, крокодили, змії, птахи, м'ясо ссавців — усе йде в поживу. Збиране зілля, насіння, корінь, овочів та польоване за дрібною дичиною належить до жінок та дітей, як також підтримане вогнем та ношене води. Чоловіча робота — це польоване за більшою звіриною, от як кангури, еми, тощо.

Австралійці полюють одинцем або гуртом. В першому випадку підсідають біля джерел прагнучи дичину і забивають її списами та бумерангами. Часом чоловіки єднують по двоє і по троє разом. Один сідає в засідку, а решта женуть на нього дичину. Часом у виправі на кангурів збирається велика кількість тубольців, творючи цілі мисливі ватаги. В такому випадку таке громадське польоване відбувається під проводом найбільше досвідчених мисливих. Ті проводарі заряджують усім рухом польовання і вказують кожному мисливцю його місце. Мисливі оточують простір, який буде в промірі пів милі, а часом і більше. Галасуючи і грюкаючи зброєю, вони ступнево звужують дуг, і, коли звірина є вже на досить близькій віддалені, її забивають списами або бумерангами в той час, як нещасливі кангури плигають на всі боки.

(Далі буде.)

Дж. Н. Ларнед.

ВСЕСВІТНА ІТОРІЯ.
(Продовжене.)

Монархія фараонів була улаштована і позіставалась протягом віків у постаті, що нагадує собою європейський панщизняний устрій за пізніших часів. Фараон був надпаном багатьох родовитих князів, котрі рядили в своїх численних волостях, чито "номах", користаючись досить великою незалежністю.

Кажуть, що Мена, котрий спершу встановив свій стілець в Тісі, чи Тінісі, у Горішнім Єгипті, заснував Мемфіс, в Нижнім Єгипті, і зробив його престольним містом своєї держави; той Мемфіс протягом століть відіграв роль столиці, поки не був заступлений Тебами. Поміж Меною і четвертою династією (династією славетних будівничих, що поставили піраміди) минула доба яких 800 літ) але про дії, що стались за тих віків, мало що знано. Тогочасні рештки показують, що то був час височезного розвою найкращих якощів красних штук, після чого почався значний занепад у майстерстві та смаку. Та хоч за того періоду єгипетська штука згубила красу духа, вона дивно зростала у відважну силу; бо тоді, як було сказано передше, прийшов початок велетенських робіт, про котрі свідчать піраміди, та інші величезні підприємства, будованя божниць та колосальних фігур, котрі є дивом світа.

Від слідуєчої династії, п'ятої, котра, здається, мала бути жерчеського походження і вдачі, переховалась особлива пам'ятка геть цікавіша та инакша, як ті піраміди, в куснику чистої літератури, котрий є на кілка століть старшим, від усіх знаних в світі подібних писань. Се книга приписів дотичних чеснот та поведінки; рукопис тієї книги (званий "Papyrus Presse") знайдено в Тебах приблизно перед пятьдесятьма роками. Автор того рукопису пише про себе, що "він досконалий, февдальний пан, Пта-готеп (чи Пта-гетеп) під маєстатом царя Полудня і Півночі, Асси". Асса був восьмим з дев'яток фараонів п'ятої династії, і його панованє містять неблизьке як 3500 літ перед Христом; але в тій книзі мало що бракне головних підвалин дотичних добрих і лихих відносин людини до людини, про котрі б не згадав той давній єгипетський мораліст, котрий писав за тих ранішніх днів.

(Далі буде).

Др. Р. Л. Гарнер.

ЧИ МАЛПИ ГОВОРЯТЬ?
(Продовжене.)

Сі цівки були взяті до Синсинаті, і повторені там до малпів тогож самого гатунку; підчас того поводженє тих малпів було пильно студійоване. Друга машина робила рекорд згуків висловлених у відповідь. Зробивши силу таких рекордів і належито описавши рухи тих животин в мент вимовлення або слуханя згуків, я міг носити з собою і зучати сі згуки у вільний час, порівнювати їх з другими, а нарешті робити спробу перекладу деяких з них. З сими рекордами і даними я поїхав до Чікаго, де спроби продовжувалися і поширяли ся. Після набутку кількох нових цівок я вернув ся до Нью Йорку для зсумованя та обробленя спроб.

Після певних маніпуляцій з фонографом, таких, як зміна скорости, переверненє цівки, і иньших способів, ті згуки можуть бути перевернені в ріжні форми, аналізовані і студійовані в багатьох напрямках. Такий дослід показав головну ріжницю між музичними нотами, а згуками мови, котрі чутливе ухо малпи чує докладніше, ніж наше.

Потім знову нові згуки були додані до збірки, а спроби поширили ся на чотирі, чи пять иньших гатунків малпів. Нарешті шимпанзи в Сининатськім Саду ствердили мою думку, що вищий тип животин мав вищий тип бесіди, а сей факт примусив мене іти туду, де я міг би зучати горилю і шимпазу в природних обставинах,

Вділене тут місце виключає навіть нарис моєї мандрівки до тропічної Африки, де я жив двадцять сім літ, протягом котрих я присвоїв і зучив на моім обістю тридцять і девять родів сих малпів, поминаючи більшу кількість в дикім стані.

Живучи самітно в глибині несходимих пушів, відрізаний від всіх суспільних та інтелектуальних зносин з моєю власною расою, я не мав жадного товариша крім малпи, котра була подібно ж ізольована від свого роду; дивним є, як скоро і як добре ми навчили ся розуміти один одного. Підраховуючи результати моїх дослідів в африканських пушах, я можу подати слідуєчі запевняючі факти:

(Далі буде).

Др. І. Раковський.

ПСИХОЛОГІЯ.**НАРИС НАУКИ ПРО ЛЮДСЬКУ ДУШУ.**

(Продовжене).

На жаль, ми не можемо займатись подрібніше розслідуванням мистецької будови духових приладів наших проявів, та все ж уже на основі цього нашого коротенького, а дуже побіжного начерку, ми можемо усталити ось такі правила "механіки" чинностей наших духових приладів: з поміж безчисленної кількості різноманітних фізичних проявів, що без упину діють ся навколо нас, деякі прояви впливають певний, питомий спосіб на закінчення наших нервів, і се подразнене дістається тими нервами до середнього мозку, а звідси до відповідних осередків головного мозку; тоді повстає в нас свідомість того подразнення і тієї прояви, що викликала се подразнене; звідси переходить подразнене далше до чолового плату і тут лучить ся ся свідомість із свідомостею про інші прояви, фізичні або духові, які відбуваються рівночасно, або про які ми були свідомі вже давніше, а на основі того утворюється відповідь на ті подразнення, і відповідно до того виходить тепер подразнене до рухових осередків мішкової кори, а вислідом цього є виконане якогось відповідного руху.

Та се справді тільки "механіка" нашого духового життя; на чім одначе полягає вона, цього до тепер не знаємо! Знаємо, що правда, що матеріял, з якого утворені нерви, є дуже непостійного (лябільного) хемічного складу, що хоч нерви мають позірно постійний вигляд, їхня матерія заєдно і невпинно хемічно розкладається і наново утворюється; знаємо, що ті хемічно-життєві процеси є невичерпаним джерелом питомої сили (енергії) нервів; знаємо також, що в наших нервах витворюється значна кількість електричної сили, яка підчас виконання духової праці виказує помітні переміни. Одначе, в чім лежить власне суть духових проявів, як вони витворюються з тих механічних чинностей приладів наших духових проявів, цього ми до тепер ще не знаємо, на се поки що мусимо шукати відповіді у метафізиці, коли хочемо і потребуємо собі відповісти на ті питання: де кінчить ся досвідне знане, там починається філософія...

Як небо блакитне, нема йому краю,
Так душі почину і краю немає;
А де вона буде? Химерні слова!

8. ПОДІЛ ДУХОВИХ ПРОЯВ.

Побіжний начерк будови нашого нервного укладу, який ми подали в попереднім уступі, виказує нам ясно чинності цього нашого приладу та його вагу для нашого духового життя. Сучасна наука уважає нервний наш уклад взагалі нічим іншим, як тільки власне приладом до приймання впливів надвірного світа та утворення і виладовання відповіді на ті впливи в цілі охорони й удержання життя даної одиниці, того народу, до якого тота одиниця належить, і цілої суспільности. Відповідно до цього ділить анатомія нервний уклад на три частини:

1. Прилади до приймання подразнень надвірного світа і допровадження їх до мозку (чутники та їхні нервні волокна);

2. Осередний прилад до приймання тих подразнень та відповідної їх переробки (мізок, а передусім мозкові комірки);

3. Прилади до переведення відповіді на подразнення до відповідних чинностей (переважно відповідні нервні волокна).

Після такого поділу нашого нервного укладу мусимо поділити також і його чинності: чинності чутників і їхніх нервних волоконців зовемо вражіннями, чинності мозку, — духовою переробкою вражень, а чинності рухових нервів, — нахилом до чину. Остаточним вислідом такого поділу чинностей нашого нервного укладу є і поділ духових проявів на: **вражіння, думки і прагнення.**

Такий раціональний поділ духових проявів, після Джеймса, з'являється для нас досить смілою новиною, тому, що зовсім не відділює з духових проявів великої громади проявів, до яких ми звичайно прив'язуємо велику вагу, а то прояв почувань; неспсихологам сей поділ тим дивніший, що у буденнім життю ми при звичаєні розрізнявати троякі духові прояви: думки, почування і волю.

Одначе, такий поділ духових проявів після Джеймса є далеко більше виправданим, як, приміром, поділ Гефлера і Вітазека на прояви життя духа і життя душі; та всеж, щоби не знасилувати у нас традицію усьвяченої термінології, можемо полишити на разі поділ духових проявів на прояви **розуму, почувань і волі** тим більше, що такі психологи, як Рабе, Мурей і Джеруслем, тримаються також того поділу.

(Далі буде).

Загально-українська мова.

(Причинок до витворення загально-української мови.)

(Продовжене.)

Та не тільки треба пильнувати, щоб у слові не назбігалось до купи багато співзгуків, треба, щоб між кінцем одного слова а початком другого слова не назбіралося забагато співзгуків також. Приміром, погано гучить: "він був в глиниці"; а краще "він був у глиниці"; він тешить граба", — краще: "він теше граба", тощо.

Церковно-славянська мова чужа українській.

Після прикладу Москалів, котрі напхали свою мову словами з церковно-славянського словника, декотрі наші письменники, а особливо П. Куліш, пробували і пробують уживати в своїх писаннях церковно-славянських приставок, слів і навіть обвертів. Одні се роблять зі звички, бо більше при звичайні розмовляти по-московському, як по-своєму, а інші певно тримаються тієї брехеньки, що наслухались ще в гімназіях, буцім церковно-славянська мова, се "колишня спільна мова усіх славян", котру буцім в IX ст. По Хр. розуміли усі Славяни. Сю брехеньку про "обще-славянській язык" пустили царські "языковѣды" запро московської політики "єднай, неделімай Расеї". А в дійсності церковно-славянська мова — се собі стара сербська мова з IX віку По Хр. І хто хто, але Москалі не можуть мати до неї жадної претензії, бо в IX в. вони були тільки "у завязку".

Але як латина в Західній Європі, так мова Кирилового перекладу Біблії стала спільною літературною мовою у східних і полудневих славян та їхніх недославків: 1) Українців, Білорусинів та Сербів, 2) Москалів та Болгарів. *) Чиж можуть Англійці, Німці або Французи сказати, що їхньою спільною мовою в XVI століттю була латина? Або взагалі, щоб латина була їхньою мовою за середньовіччя? Отже так само і з нашою церковно-славянською. За се середньовіччя наші письменники уживали її в своїх писаннях, але на живу українську мову вона не зробила жадного впливу.

Інше в Москалів. Там церковно-славянщина лягла в основу новітньої московської літературної мови.

Отже, коли який з наших письменників пічне доводити, що він має право вживати в

своїм писанню таких приставок як "пре" (преставлене) або "воз" (возобновити), тощо, бо такі приставки були вживані нашими письменниками за середньовіччя, так се нам не авторитет. **Законом нашої мови — наше українське село.**

Дещо про етнографічні збірники.

Отже, коли законом нашої мови — наше українське село, так дехто, вчепившись, приміром, етнографічних збірників, пічне брати кожнісеньке слово з тих збірників, як широко-українське. Ні, до наших етнографічних збірників треба братись теж критично. Памятаймо, що ті збірники списували наші інтелігенти, а наш селянин має таку звичку, що як побаче "пана", так зараз завертає по-московському. Себто, або московські або польські слова пхає в свою балачку. А наші етнографісти усе те позаписували, як грамофони без жадного застереження. Тому і в наших етнографічних збірниках багато москалізмів та полонізмів. Можливо, колись дочекаємось, що усе те підляже чищенню, а тим часом треба бути обережним і не робити собі з жадного українського письменника авторитета, що до чистоти мови. Сю справу треба буде віддати в руки Української Академії Наук. а тим часом мордуймо ся кожний сам про себе.

ЧАСТИНА II.

ЗГУКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.**)

До тепер в багатьох граматиках багатьох народів звертають першу увагу не на згуки мови, але на азбуку. А, що майже нема в світі азбук (за винятком здається нашої "Драгоманівки", котру вживають Сербі), котріб докладно подавали усі згуки тієї мови, яку вони обслуговують, — тому в зученю згуків даної мови повстає велика заплутанія. Візьмімо хоч, наприклад, ту морюку з англійським "спелованем". Отже, в сій нашій розвідці ми починаємо не від азбуки, але від українських згуків. (Далі буде).

**) Читачів "З. В." просимо озброїтись тепер українськими граmaticами: "Українська Граматика" Стоцького і Гарґнера і "Методична Граматика Української Мови" В. Коцовського і І. Огоновського, бо наша розвідка буде тільки критикою або додаванєм до тих граmatic.

*) Москалі та Болгари більше Монголи, ніж Славяни.

Н. А. Рубакін.

КАМЕНІ ЩО ПАДАЮТЬ З НЕБА.

З московської переклав В. Б.

(Продовжене).

Отже, від тертя може розпекти ся і горіти навіть і залізо, не лише дерево. Теж саме і з каменем. Не треба жадного огню, щоб його запалити. Він займається від тертя сам з себе. Коб було терте, а буде і горяч, і навіть огонь.

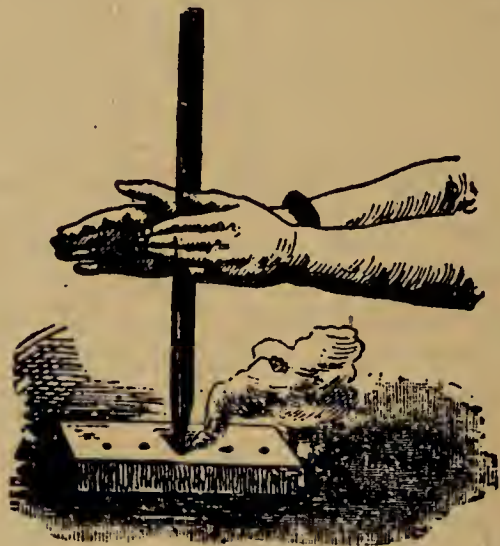
Але яке може бути терте, як камінь пада з неба? Коли камінь пада з неба, так він треть ся об повітре. Повітре розступається перед таким каменем і лине поуз його боків так само, як розступається ся і лине вода перед хутким човном. Човен біжить наперед, а вода усе його затримує тому, що вода не відразу розступається ся. Таке саме стається і з залізничим потягом. Декотрі потяги котять швидче ніж найхутчіший човен. Спробуйте виставити свою голову з вікна такого потягу. Враз вам вдаре повітрям в обличчя наче надворі великий вітер. А таке буває навіть тоді, коли навіть нема жадного вітру. Чомуж здається, що є вітер, коли хутко їхати в потязі? Тому, що залізничий віз, котючись, треть ся об повітре. В такім випадку віз котить ся наперед, а повітре розступається ся і лине взад; та ще часом і з великою силою: може і шапку здерти з голови.

Але залізничі вози котять ся по релях іще не з такою прудкостею, як, приміром, швидко летить гарматна куля. Є величезні гармати, з котрих стріляють кулями кілька сот фунтів ваги. І такі важкі кулі можуть летіти 15 і більше миль, а летять вони дуже швидко. Вони пролітають ту дорогу в кілька секунд. Каноніри розповідають, що підчас лету гарматна куля досить розпікається. А се тому, що вона треть ся об повітре. Отже, справді бува таке, що хоч куля і металева, а повітре хоч і зимне, але тут від їхнього спільного тертя з'являється тепло. Теж саме діється і з каменем, що падає з неба. Воно падає і шпарко летить крізь повітре, швидче від гарматної кулі. А, падаючи з такою прудкостею, камінь теж треть ся об повітре. Отже, він мусить розпикатись. І дійсно від того розпікається летюче каміне.

Але се ще не все. Є ще і інші цікаві причини. а власне удар. Приміром, кожен коваль знає, що клевець і ковадло від ударів розпікаються. Часом коваль бере цілковито зимний клевець і бе ним по ковадлу, котре теж зимне; але вистарчить кілька разів вдарити

клевцем до ковадла, і вони обоє так хутко розпечуть ся, що і доторкнутись до них годі голою рукою, — печуть. Навіть вода шкварчить, коли покропити нею ковадло, або дати клевець до води після битя.

Звідкіля ж у сім випадку з'являється тепло?

Витворенє огню швидким обвертанєм патичка в дірочці деревляної дощинки.

Сему причиною є сила удару: не буде ударів, не буде тепла; є удари, — з'являється і тепло. Іншими словами, сила ударів губиться, наче зникає, переходить на тепло; в сей власне час з'являється тепло. Справді, від чого воно з'являється? Від затримання руху. Бож коли клевець спускається на ковадло, він рухається і шпарко рухається. А як вдарить ся в ковадло, тоді спинється. Підчас удару він хоч і рухатись спинив ся, але і нагрів ся. Инакше кажучи, що хоч рух клевця, завдяки опертю, пропав, але натомість з'явилося тепло — в наковадлі і у клевцю. Отже, з того виходить таке, що рух залізного клевця, завдяки стриманю, може робитись теплотою. Від затримання руху повстає тепло. Наковадло грає тут роль стримача.

Ті каноніри, що стріляють з великої гармати, розповідають, що в хвилі стрілу куля вилітає з гармати чисто зимною. Від пороху вона не розпікається. Деяка куля, вилетівши з гармати, вдаряється, приміром, у сипкий пісок. Ударилась вона у такого стримача і зригла його, але врешті всеж спинилась. Коли тепер доторкнутись рукою до кулі так почувеш, що та куля хоч трохи, але нагрілась.

(Далі буде).

Чарлес Г. Д. Робертс.

Хата у воді.

(Продовжене.)

Але там, де вона переходила головне корито потоку і потребувала найбільшої сили, там вона була виведена наперед каблукою, щоб могла витримувати напрасні тиснення потоку. Він приглядався тій міцній каблучці якийсь час; потім, глянувши на сонце, пригадав собі, що було близько до полудня, Бой скинув свою шапчину в напрямку низенької хатини у воді і покvapно пішов до свого табору обідати.

ГОЛОВА ІІІ.

У ПІДВОДНІМ СЬВІТІ.

Тимчасом в темній кімнаті і в довгих, мрачних переходах "хати у воді" діялась велика пертурбація. Для бобрів бій з видрою був страшним випадком в їхнім працюватім, добре-впорядкованім життю і вони були дуже тим зворушені. Але найбільшої ваги річею для бобрів (для всіх окрім того великого бобра, що тепер саме загоював свої славетні рани) се була присутність людини в їхній самотині. Людина була в них якимсь переданем, невиразним, але турбуючим переданем. І теперішня її поява, вчора і сьогодні, наповнювала їх жахом. Та Боева постава на греблі, висока та зловісна і потім його ходжене туди й назад по греблі, витягане з неї патиків, певно пробоване її знищити, ворожили якесь загадкове лихоліте. Коли Бой пішов, і геть далеко вже був, майже кожнісінький бібр в тім ставку, не тільки з тієї головної хати, але і з тієї що на березі також, приплив і зробив уважне переглянене греблі, не висовуючи голови зпід води; вони хотіли знати чи та будова, від котрої вони усі залежали, була порушена чи ні. Один за одним, кожний сам про себе, бобри підпливали і оглядали видо-фронт; і один за одним вони відпливали назад більш-менш заспокоєні.

Усі бобри оглянули греблю, окрім того великого бобра, що брав участь у бійці. Коли не та Боева постава, він би виліз на суху траву острівця і там би зализував та впокоював свої рани на лагіднім сонечку. Але тепер він не важився зробити собі такої приємності. Його люба до чистоти не казала йому заволікатись

до хати зі спливаючими кровю ранами; але він мусів так робити. Та він був господарем в хаті і нікого не було йому до розказу. Він заірнув у гирло коротчого входу (там було їх два), пройшов покрученим та стрімким переходом і поклався на сухій траві в куті темної усамітненої кімнати. Його вразки були болючі і страшні, але жадна з них не могла спричинити смерті, і він знав, що він буде незабаром знов здоровим. Звіря ще ліпше від людини знає, коли дійсно наблизилась його смерть.

Та кімната в котрій лежав той великий бібр не була просторою і добре провітреною, але, що тичеться інших вимог, вона була дивно пристосована до потреб її властителів. Крізь трохи шпаристу стелю, трьох-ліктеву грубезність торфу та ламічя, приходило трохи повітря, але жадного сьвітла. Але бобри не дбають про сьвітло, бо їхні вуха та носи мають для них більше значіння, як очі. Підлога тієї кімнати була п'ять лікот на шість і пів, але догори те помешкане не було вище як вісімнадцять цалів. Долівка того сховища не була більше як п'ять цалів понад поверхнею води у переході що провадив до середини; але вона була так чудово зроблена, що там не було жадної вохкості. Та долівка не тільки була суха, але і чистенька, постелі з сухої трави довколо тієї кімнати були гарні і сьвіжі.

З тієї кімнати, що була в той сам час мешкальною, їдальною та спальною бобрячої родини, провадили два переходи, що сполучували її з надвірним сьвітлом. Вони були вкриті дахами поза стінами тієї хати, а свій вхід мали аж на дні ставка, де вода була поверх три ліктя глибока. Один з тих переходів був цілковито простий, яких два ліктя впоперек, довгий і спохилий. Тим переходом мешканці тієї хати носили собі запаси поживи: зелені патички лози, берези, та осики. Коли ті патички були облуплені з кори, що є головною поживою бобрів, тоді їх витягано з хати у став і звідтам вони спливали до греблі, де бобри уживали їх до направи їхньої головної будови.

(Далі буде).

С. К. Кушелівський.

ПІДВАЛИНИ ХЛІБОРОБСТВА.

(Продовжене).

Коли хто вважає для себе забагато клопоту з таким добором, так тоді той, принаймні, повинен робити добір качанів взагалі і робити пробу кільчення.

27. Бавовну можна улiпшити тим самим чином. Збирають насiне з найкращих бавовняних рослин на полі і половину з кожної нумерованої торбинки висiвають у окремий ряд, а другу половину лишають на-рiк. Врожай з кожного ряду показує, котрі з первiсних рослин найбільше здiбні передавати свої добрі якості.

28. Иньші рослини, що заплiднюють ся спохрещенем можна улiпшити таким самим робом.

1) Вiдiбрати найкращі рослини.

2) Випробувати їхню врожайність, полишаючи частину насiня з кожної рослини.

3) Позiсталу частину насiня вiд тих рослин, що виявили себе найкращими, зужити, яко насiне на-рiк. Тютюн, жито та темотеус будуть рослинами спохрещеного заплiднення.

29. Овес, звичайно, є самозаплiдняючою рослиною; отже в сiм випадку поганий ряд не годен вплинути на поблизького доброго. Тому третій артикул у способі улiпшення вiвса можна не вживати.

30. Всiякі иньші самозаплiдні рслини можна улiпшити таким самiсiньким чином:

1) Вiдiбрати найкраще насiне,

2) Випробувати його родючість, і найкраще зерно ужити до сiяня.

Пшениця, риж, горох, фасолі, звичайно належать до самозаплiдних.

31. Бараболі розплodжують, садючи або цілі бульби, або розкраяні на кусники. Очки бараболі — се ніщо иньшого, як брость. Такий рiсплiд не вважають за половий. Коли здибають ся добрі бараболі, їх можна розвести, розкраюючи на кавалки. Найкращі бараболі з найкращих корчiв треба лишити на насiне.

Можна рiсплodжувати бараболі і з насiня, що його мож добути з тих бурубляхiв, що родять ся на бараболиню. Декотрі господарі і полeзнавцi вважають, що треба час-вiд-часу вiдновлювати родючість бараболiв сiянем. Але кiлькiсть насiня буває дуже невелика, і та ступнево меншає. Дехто вважає, що ті бараболі, котрі видають найменше насiня, ті родять найкращі бульби. Спаршивлене бараболiв і

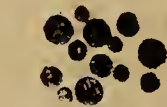
зменшене їхньої врожайности спричиняєть ся, попри зле поле, недосить уважним добором бульоб та занедбанем пiсля посадки. Є підстава припускати, що з насiня вдасть ся рiсплodити кращі гатунки бараболiв, ніж теперiшні, і що зчасом теперiшні бараболі будуть вiдiпхані геть новими сортами.

ГОЛОВА ІІІ.

РОСПЛІД РОСЛИН.

Рослини можуть бути рiсплodжувані з щiлок, з насiня і з рiстинаня. Найголовнішими способами рiсплodження рослин в хлiборобствi будуть щiлки, насiне, декiлька методiв рiстинаня, до чого належать пiдземні парости та корiне, бульби, зрази, брость та щеплене. Майже усі господарські рослини рiсплodжують ся з насiня.

32. Щiлки рiжнять ся вiд насiня тим, що вони не мають в собі зародка або вигляду рослини. Вони звичайно бувають однокомiрковими, або кiлькакомiрковими і мiкроскопiчними. Тiльки рослини нищих клас витворюють щiлки. Квiткові рослини видають насiне. Щiлки повстають половим і безполовим робом. На долiшнiм боцi листя папороти засiяно в певнiм порядку наче дрiбним маком; у тих власно "мачинах" і є пил чи щiлки. Чорна головня на кукурудзах і iржа на збiжу складаєть ся з сили-силенної щiлок.

Головня на кукурудзах, побiльшена.

Сей чин рiсплodu не має великої безпосередньої ваги в хлiборобствi, бо небагато є користних для нас рослин такого роду. Але щiлки мають велику вагу, коли ми торкаєм ся справи рослинних хороб, бо майже усі ті хороби повстають вiд рослин, котрі рiсплodжують ся щiлками.

33. Плазаючі стебла та корнища. Стебла горiшку пускають корiне і таким чином творять нові рослини. Тому та рослина може iстнувати на таких луках, де конюшина щезає. Трилист продовжує своє iстнуванє в посушливiй мiсцевостi завдяки тому, що його стебла пускають корiне подiбне до вусiв полуниць.

(Далі буде).

Др. Іван Франко.

Нарис Історії УКРАЇНСЬКО-РУСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

(Продовжене.)

Бачимо в ній твір, у яким видно сліди давно вже розвитої грамотности, досить високо розвинений історичний і риторичний стиль, багато вироблену мову, а в політичних і етнографічних уступах незвичайну широту погляду і реалізм у виставленю фактів. Весь найстарший літопис, що сягає до смерті Володимира Мономаха 1125 р., декуди ядерний і майже ляпідарний у вислові, з численними поетичними і риторичними вставками, з троха шабльоновими характеристиками видніщих політичних діячів, являється в протиставленю до рівночасних византійських хронік твором дуже визначним, багатим різнородними фактичними подробицями, а дуже скупим на власні редакторські комбінації, і обік визначного історичного значіння має також високу літературну вартість не тільки задля своєї мови, а також задля численних побутових, історичних та місцевих переказів і високо драматичних епізодів.

II. ХРИСТІАНСТВО.

З заведенем християнства через Володимира Великого наплила до краю більше або менше численна грецька ерархія і духовенство. Знаємо, що аж до половини XIII віку всі київські митрополіти тільки з двома виїмками були Греками. Нижче духовенство, що мало діло з широкими людськими масами не обізнаним з грецькою мовою, було по містах зразу також грецьке, та мусіло швидко зрушити ся, а по селах очевидно мусіло бути руське. Християнське богослуження вимагало писаних церковних книг. Які вони були зразу на Русі, не знаємо докладно. Найстарше відоме нам євангеліє з половини XI віка, славне Остромирове євангеліє, являється, як тепер бачимо, не новгородським, але київським продуктом, і не копією з болгарського оригіналу, як думали старші російські вчені, але копією із старшого руського оригіналу.

Нема сумніву, що в перших віках християнства перейшла в Південну Русь значна частина того церковно-славянського письменства, що в IX і X віках за почином славянських апостолів Константина і Мефодія витворило ся

і пишню розцвило в державах Великій Моравії і Болгарії. Найстарша пам'ятка південно-русського світського письменства, призначена для читання освічених світських людей з найвищих суспільних кругів, так званий Сборник Святослава з р. 1073, являється південно-русським перекладом такого самого зборника, перекладеного з грецького оригіналу на староболгарську мову для князя Симеона. Другий збірник Святослава, писаний 1076 р. тим самим автором, що й перший, являється в значній мірі, а може навіть зовсім самостійною роботою того автора, містачи обік перекладених ним з грецького уступів також інтересні статі його власного складання.

Не треба занадто перецінювати розмір церковного і морально-поучительного письменства, перенесеного на Русь з Болгарії в готових перекладах. Не можемо нічого певного сказати ані про літургічні книги, які були перекладені ще в Моравії і в Болгарії, ані про інші збірники, о скільки вони перейшли до нас у перших віках християнства. З трьох пізніших часів маємо старо-русські копії майже всіх важніших творів панонського і болгарського письменства, починаючи від життя Мефодія, якого найдавніша копія з XII віку заховала ся в південно-русським рукописі, що тепер належить до бібліотеки Успенського собора в Москві, і від легенди про життя обох славянських апостолів, яка в окремії руській редакції увійшла в склад найстаршого київського літопису. Маємо далі в старих південно-русських копіях твори Климентя Охридського, Іоанна Екзарха, Монаха Храбра і інших староболгарських письменників. Натомість дослідями новіших письменників виказано, що не мало церковних книг або покровних з ними духовних збірників були зложені, згідно перекладені з грецького на Південній Русі. Між такими збірниками треба головню назвати Прологи так званих руських редакцій, уложені на підставі грецьких Монологіїв; руські Прологи визначають ся багатством руських і славянських вставок, а надто статями поучительними або причтами і короткими оповіданнями долученими до групи святих кожного дня.

(Далі буде.)

Франц Шіндлер.

Відділ Фізики.

(Продовжене з ч. 8.)

Холодні ж ще верхні частини, а тим самим густіші і тому питоменно важчі, спадають на дно, але нагрівши ся, підіймають ся також вгору. Сей рух триває доти, аж поки вся вода не нагрієть ся однаково. Се зявище можна зробити видним, коли вкинути до течі спорошкованого бурштину або трачина (тирси). Нагріта вода лекша від холодної і підноситься вгору, тоді як холодна вода спадає; викликаний таким чином коловий рух частинок води, звемо течією або циркуляцією води.

Як настане мороз і повітря охолодить ся, так стояча вода остуджуєть ся в усіх верствах аж до $+4^{\circ}\text{C}$; холодніші ж верстви лишають ся на поверхні, де і утворюєть ся лід. (Вага сих явищ для життя водних животин!)

Яке значіне має мороз для пухкості ораної землі і яке значіне се має для врожайности землі?

Чому рури в криницях і водотягах тріскають, коли вода в них замерзне?

Нагрівання повітря; протяг і вітер.

Нагрівання повітря; протяг. Як держати над полум'ям або над нагрітою печею на дуже легенькій ниточці шматочок тоненького паперу, тоді папір підліта угору. Причиною сього зявища є нагріте повітря. Тепле повітря лекше від зимного і тому підіймаєть ся вгору.

Як поставимо шкляний циліндер на двох дерев'яних підставках над свічкою, що горить (обр. 3), тоді прив'язаний до нитки шматок паперу, який ми держимо над циліндром, ще з більшою швидкістю піднесеть ся догори.

Пустімо біля спідної відтулини циліндра дим; по його руху ми докладно визнаємо, що є якийсь рух, котрий заганає його

до циліндра. Сірник запалить ся вгорі циліндра, а внизу ні. Коли тепліше повітря підіймаєть ся вгору, так знизу підходить на його місце зимніше повітря; повітряний рух, що повстає від сього, зветь ся протягом.

Обр. 3.

З сього зявища ми часто робимо ріжний вжиток: лампове шкло, комини від печей мають на меті допроваджувати відповідну скількість повітря, щоб удержати як слід горіне. Підчас звичайного палення повітря кімнати кружляє в печі і так огріваєть ся все повітря в кімнаті.

Як можна пояснити протяг біля вікон і дверей?

Вітри. Через не рівномірне нагріте поверхні земної кулі і повітря повстають повітряні течії, що звуть ся вітрами. В вищих верствах атмосфери повітряні течії йдуть з теплішої околиці до холоднішої, а в нижчих верствах навпаки вітер тягне з зимнішої до теплішої. Що до напрямку, так вітер називаємо після того кінця сьвіта, звідки він віє; напр., вітер західний, північний (Москаль), північно-східний. Напрямок вітрів ми визнаємо за допомогою так званої вітряниці (флюгера) і сполученої звичайно з нею вітрової рожі (кінці сьвіта, а також і напрям вітрів представлені тут як зірка або розета).

З огляду на властивості вітрів ми їх поділяємо на зимні і теплі, вохкі і сухі; крім того ми відріжняємо вітри правильні і неправильні. До перших належать вітри на суходолі і на морі, в краях надбережних і пасати, що повстають в тропічних країнах; а до других належить більшість місцевих вітрів. Через зустріч двох вітрів з протилежними напрямками повстають вихрі (гурагани). Де-які вихрі мають страшну силу.

Ширене тепла.

(Проводжене тепла.) Як що один кінець шпильки будемо держати в полум'ї, так незабаром нагрієть ся і другий кінець. Частинки її, що стикають ся з полум'ям, передають своє тепло найближчим, а ті далішим частинкам тіла. Перехід тепла від частинки до частинки якогось тіла звемо проводженем тепла.

Як що один кінець короткого металевго дроту будемо тримати в вогні, так швидко цілий дріт стане такий гарячий, що на другім кінці його не можна буде вдержати голою рукою. Але нете буде, як що ми в вогонь всунемо кінець дерев'яної палички; більша частина її може згоріти, а ми на другім кінці не почуємо тепла.

(Далі буде в ч. 12.)

Математичний Відділ.

(Продовжене.)

(Продовжене з ч. 8.)

ПЕРЕГЛЯД.

1. А, мав 7 хлібів; Б, 5; В, жадного. Вони зіли усей той хліб, кожний по рівній кількості. Тоді В заплатив А і Б 12 центів. Скільки має з тих грошей припасти А, а скільки Б? **Зробіть се завдане в голові.**

2. Стебельник має чистого зиску \$125.00 від кожної коняки; цілий його річний зиск від усіх коней є \$2.125.00; одна коняка його коштувала, як він купував \$87.00. Кільки коштували його усі його коні?

3. Коли 5 коней з'їдають 14 бушлів вівса протягом двох тижнів, як довго забере їм з'їсти 56 бушлів вівса? **Розв'яжіть се завдане в голові.**

Розбиване.

Числа, котрими зазначаємо якусь міру, приміром, \$4, 3 фута (ліктя), 6 унців, 5 років, зовемо **іменованими числами.*)**

Складним іменованим числом буде число, котре є зазначене двома або й більше одиницями однакового гатунку. Наприклад, 11 годин, 25 хвилин, 15 секунд; 12 гальонів, 3 кварта, 1 пайнт; 3 акра, 150 квадратних родів, 25 квадратних ярдів — будуть три складних іменованих числі.

Розбийте 10 бушлів на пеки; 8 фунтів на інчі (цалі); 3 рока на місяці; 6 фунтів на унці; 5 половинок на шістки.

Розбийте 960 інчів на фути; 480 унців на фунти; 3,600 хвилин на години; 272 пайнтів на кварта; 16 вісімнадцяток на чвірки.

Чи 10 бушлів будуть тією самою кількістю як і 40 пеків? Чи 960 інчів та сама довжина що і 80 футів? Чи в сих відмінах, що отсе відбулись, відмінилась **вартість** скількощів 10 бушлів, 960 інчів, тощо?

*) В сім розділі іменованих чисел ми подаєм канадиські міри, які, за малым, вживані і в Злучених Державах. Про міри вживані в Європі згадаємо на кінці.

Чин відмінене якого небудь числа з однієї іменованої або мірної одиниці в иньшому без відміни її вартости зветь ся **розбиванем**.

Розбиване на малі мірні чито іменовані одиниці зовемо **розбиванем спадаючим**.

Розбиване у вищі іменованія зовемо **розбиванем зростаючим**.

Дайте два приклада розбивання спадаючого і два зростаючого.

(Далі буде).

А. А. Терешкевич.

АРИТМЕТИЧНІ ЗАВДАННЯ.

Тип II.

(Одно число більше другого наріжно.)

Один Батько мав два коша з яблуками: в однім коші було десять яблук, а в другім на два ябка більше. Скільки яблук мав він в обох кошах?

Хлопець мав у двох пуделках пера: в однім пуделку було 15 пер, а в другім на 6 пер менше. Скільки пер було в другім пуделку?

В школі є три класи: в одній класі 13 учнів, в другій на 8 хлопців більше, а в 3-ій на 9 більше, ніж у другій. Скільки учнів у третій класі?

Хлопець назбирав у лісі два кошика білів: в однім коші було 32 біля, а в другім на 14 білів менше. Скільки він усього назбирав тих губ?

23. В таборі стояло 1926 кінноти і 7845 чоловіка пішаків. Скільки було там усього вояків?

24. Протягом першої доби подорожний проїхав 796 кілометрів, а протягом другої на 209 кілометрів менше. Скільки він проїхав кілометрів протягом обох діб?

25. В крамниці було 3 барилки з покладками; в одній барилці було 2685 покладків, в другій на 537 покладків більше, а в третій на 408 покладків більше ніж у другій. Скільки було покладків у третій барилці?

(Далі буде в ч. 12.)

Відповіді на завдання

з ч. 8-го.

13. бракне 5477 міхів; 14. 1) \$78265, 2) \$46765; 15. \$73127; 16. 1 корд березини і 4 корда соснини; 17. 1133 в; 18. 544; 19. 616; 20. 359; 21. 1452; 22. 4301.

Др. Іван Куровець.

РАДИ ПРО ЗДОРОВ'ЛЄ.

(Продовжене).

Віддиханє саме, як житева доконечна чинність, відбуваєть ся безнастанно через ціле жите без впливу волі.

Людина віддихає не лише легкими, але й через шкіру свого тіла, через перезів — рівно як при віддиханю легкими, при перезіві шкіри людського тіла, кисень дістаєть ся в кров, а вуглевий квас і водяна пара виходять з тіла маленькими шпарами в шкірі.

Видалини.

В крові людини збирають ся зужиті річі устрою, для него не придатні, а як розкладові річі, вони мусять з тіла людини видалити ся, коли устрій цілий має бути здоровий і здатний до житєвих чиннощів.

Легкі видалюють з тіла вуглевий квас. Потні зелені шкіри видалюють воду і різні кваси, крім сего є ще осібний прилад в устрою людини, котрий видалює з тіла злишку води і розпадові азотові сполуки, як мочник і мочевий квас, і різні соли. Тим приладом є **нирки**.

Нирки се дуже гарно і штучно зладжений фільтровий прилад занечищеної переміною матерії крові. **Грубі кишки** видалюють з устрою останки нестравлених пожив, крім сего деякі продукти загальної переміни матерії. Найбільшість розпадових азотових частин видалює ся з крові через нирки. Склад людської мочи дає вірний образ переміни матерії в устрою, збільшеня, ослабленя і забуреня обміни матерії. Скількість і якість складників мочі і їхнє відношенє до себе дає вислід діяльности самих нирок і свідчить про житеву діяльність комірок цілого устрою людини. Прості продукти розкладу виявляють житеву енергію тканин та комірок устрою. Знанє хемічного складу мочі і його змін дає наглядний образ для оцінки діяльности устрою людини в стані здоровля і хвори.

Вислід змін в складі людської мочі всказує на захорванє комірок і тканин житєвих приладів, хоч знадвору ще нема виразних познач. Дуже часто мож важні захорваня устрою розпізнати знадвору досить пізно, тоді як в наслідок розпаду комірок і тканин зявлять ся значні відміни.

Склад мочі — се пробний камінь внутренної господарки цілого устрою людини.

Мізок, хребтовий стриж і нерви

се прилади людського тіла, котрі є осередками і провідниками чутя всіх чинів устрою, як рух, і чинень свідомости, як воля, думанє, бажанє і знанє.

Осередком нервняної маси є мізок і хребтовий стриж; з них виходить велика сила нервняних ниток, котрі розгалужують ся і розходять ся в цілім тілі. Частина нервів іде до мязів з осередків і спричинює рух, друга частина іде до осередків з тіла, і вони спричиняють чутє. Складовою частиною мозку і нервів є нервняні комірочки та тканини.

Нервняний устрій людини, для образного порівняня, мож сказати, се досконалий електричний прилад. Як збірник чинить сіра мозкова істота і сірі нервняні комірочки мозку, хребтового стрижя і розкинені по тілі нервняні звої. Провідники до осередка і обводові нерви є нервняні волокна, котрі виходять з мозку і хребтового стрижя і розходять ся щораз дрібнішими розгалуженнями в цілім тілі.

Кожний мяз людського тіла озброєний в розгалуженя нервів, котрі кермують його рухами.

Мозок, се — осередок чинів душі і нервів. Всі вражіня з надвірного світа укладають ся в мозку за помочєю нервів і чутників. Мізок сі всі вражіня і чини знадвору порядкує і за помочєю нервів чинить знадвору, як рух виявленє волі, думаня, чутя, прагненя, почуваня.

Мозок через се, що приймає всі вражіня знадвору, їх поглотує і перетворює в собі, після обставин, серед яких розвиває ся, від способу відживленя, тепла, холоду, від роботи яку виконує, від впливу оточуючих людей різно розвиваєть ся.

Чутниками звемо здібності відчувати нервами вражіня знадвору і віднесені почуваня приводити до свідомости мозку людини. Людина має чутники дотику, смаку, нюху, зору і слуху. Кожний чутник має своє осібне властивє закінченє нерву, за помочєю чутника людина зауважує певне подражненє лише того нерву.

(Далі буде).

ЗАМОРСЬКИЙ

ВІСТНИК

("The Trans-Oceanic Herald")

Научно-літературний ілюстрований двотижневник, метою котрого є помагати українським робітникам та рільникам в набуття научного знання та витворенню широкого світогляду.

В бігу видань "Заморський Вістник" буде містити в собі слідуєчі науки: Мовознавство, Математику, Географію, Геологію, Астрономію, Фізику, Хемію, Біологію, Зоологію, Ботаніку, Історію, Історію культури, Антропологію, Гігієну, Хліборобство, Механіку, тощо аж до Фільозофії. Як також і красне письменство.

Виходить кожного 1-го та 15, кожного місяця.

В Канаді передплата на рік \$2.50, півріч. \$1.25 до Європи і Америки річно \$2.75, півріч. \$1.40.

Поодинокое число 15ц.

Zamorskyj Vistnyk

516 Queen St. W. TORONTO, ONT.

"НОВА ДОБА"

Часопись для українського працюючого народа. Виходить що тижня, у Відню. Кождий український робітник і фармер повинен собі її принумерувати.

Передплата на рік тільки 1 долар.

Посилати передплату на адресу:

"NOVA DOBA"

WIEN, VII., BURGGASSE 2 (Hotel Hoeller).

ЯК СТАТИ ДІЙСНИМ МУЗИКОЮ?

Ви станете дійсним музикою, коли пічнете брати лекції музики у професора музики **Міхаеля Анджела**.

Він учить грати на скрипці, мандолині, корнеті, саксфоні, і всіляких інших струняних та дутих інструментах.

Добрий учитель для дітей також.

Телефонуйте, або самі зголосіть ся особисто:

Prof. Michael Angelo

Alhambra Hall 450 Spadina Ave.
поблизу College St. Teleph. Col. 17.

СВІЖА ЯРИНА!

Родимці! Свіжу ярину, садовину, набіл і яйка дістанете в

Української Огородничої Кооперативи

Ми привозимо усей згаданий продукт власним троком до Торонта кілька разів на тиждень і розвозимо по хатах, реставрантах та бордин гавзах.

Маємо усю старокраєву ярину, як часник, кріп, тощо.

Квашені огірки і капусту будемо висилати на замовлення бочками в усі місцевости Канади.

Замовлення подавати на адресу:

PETER WOZNY

R. R. № 2.

P.O. West Hill, Ont.

Нові Книжки з Краю!

В. Винниченко.		"Географія України",	80
"Краса і Сила", 260 ст.	\$ 1.00	"Історія України",	50
"Голота", 291 сторін	1.00	"Зоологія",	60
"Боротьба", 251 сторін	1.00	"Людина",	25
"Кузь та Грицунь", 216 с.	1.00	"Про Світ Божий", (з астро-	
"Історія Якимового Будин-		номії)	50
ку", 210. сторін	1.00	Театральні Твори	
"Рівновага", 274 сторін	1.00	написані в краю підчас війни:	
"По Свій", 208 сторін	1.00	Елісей Карпенко.	
"Босяк", 246 сторін	1.00	"Момот Нір", (трагедія)	30
"Чесність з собою", 268 с.	1.00	"Білі Ночі", (драма)	20
"Хочу", 303 сторін	1.25	"Осінньої Ночі", (трагедія)	15
"Божки", 356 сторін	1.50	"Святого Вечера", (драма)	15
"Між двох сил", 136 ст.	50		
Всі разом — Десять доларів.		Найновіші видання в Америці	
Інші Книжки		Осип Мегас. "Трагедія Гали-	
"Син України", з кольорови-		цької України",	1.00
ми образками	\$ 2.00	Антон Сінклер. "Нетри",	1.00
Книжки шкільні		А. Чайковський. "Відвдячив-	
"Математика", практичні по-		ся",	1.00
ради з арифметики і геомет-		А. Богданов. "Корот. Виклад	
рії	50	Політичної Економії",	2.50
"Фізика",	60	В. Короленко. "Без Языка",	70

Українці! Повисше наведені книжки, це книжки дуже гарного змісту і виданий на них гріш принесе Вам велику духову користь. Замовлення просіть ся слати на адресу:

SICZOWY BAZAR

34 E. 7th St. New York.

Р. S. Пересилку і "текст" оплачуємо самі, хто бере в нас книжок не менш як на 10 доларів.

Для Клубів, Бібліотек і Агентів даємо опуст.

ПРЕНУМЕРУЙТЕ СОБІ

❖ МОЛОТ ❖

САТИРИЧНО-ГУМОРИСТИЧНА ЧАСОПИСЬ

Передплата на рік \$ 2.00, поодинокі ч. 10 ц.

Адреса:

"МОЛОТ"

414 E. 9th St. NEW YORK, N. Y.

ЧИТАЙТЕ ГУМОРИСТИЧНУ ГАЗЕТУ
"ОСУ".

Дорогий Читачу!

Коли Ви хочете мати широго друга, який би Вас розвеселив в сумних хвилях, то без найменшого вагання заprenумеруйте собі газету під назвою "ОСА". В сій газеті найдете правду висказану в обороні робітника, а чорноризників і темнителів народа "ОСА" кусає до загину. Таку газету кождий робітник повинен читати і мати в хаті. Газета "ОСА" боронить робітників на кождім кроці, а також в ній найдете гарні

і поучаючі статі, новелі, оповідання, гумор і сатиру, а рівнож і цікаві образки. Тож не чекайте і не думайте над сим довго, але ще нині заprenумеруйте робітничу газету "ОСУ", котра є великого формату (на 8 сторін друку), а передплата низька: на рік коштує \$ 2.50 а на півроку \$ 1.50. Однак хто пішле в тім місяці свою цілорічну передплату — сему вишлеться величавий календар "ОСИ" зовсім даром. Тож користайте з нагоди і посилайте замовлення з грішми зараз на адресу:—

"OSA" PUBL. CO. DEPT. V.

748 N. Robey St. CHICAGO, ILL. U.S.A.

Чи Ваш товариш, сусід, краян або приятель передплачує і читає "Заморський Вістник"? Коли ж ні, так постарайтеся о се. Познакомте його з сим журнальом, а він напевно сподобає собі і заprenумерує.

ТРЕБА РОБІТНИКІВ.

Робота в фабриці. Платня від 42½ до 47½ цент. на годину. Мешканє 50 ц. на тиждень. Добра їда. Візьміть потяг до Niagara Falls а звідтам трамваєм до Chippawa, Ont.

Компанія дає 4 години бонусу на тиждень.

North Company
Chippawa, Ont.

ЧИТАЙТЕ!

ЧИТАЙТЕ!

"УКРАЇНСЬКІ ЩОДЕННІ ВІСТІ"

Одинока щоденна часопись для українських
ЕМІГРАНТІВ В АМЕРИЦІ.

Ся часопись має своїх кореспондентів в Європі, а також в різних центрах української еміграції в Америці.

ПЕРЕДПЛАТА: на рік \$ 15.00;
на 6 місяців \$ 8.00; на 3 місяці \$ 4.50;

По оказове число пишть, і передплату шлть на адресу:

UKRAINSKI SHCHODENNI VISTY
502 E. 11th St. NEW YORK, N. Y.

Приймаєть ся передплату на часопись

„УКРАЇНА“

Національний, Поступовий і Безпартійний
Український Тижневник

ПЕРЕДПЛАТА:

В Злучених Державах на рік \$ 2.00;
В Канаді на рік \$ 2.50;
За границю на рік \$ 3.00.

Приймаєть ся передплату і на гумористично-сатиричний український часопис

БАТІГ

Виходить що-два тиждні.

Передплата 2 долари на рік.

До Канади і заграницю \$ 2.50 на рік.

Редактор ГРИЦЬКО ЧАЛИЙ.

"Українська Видавнича Спілка" — видавець
Адреса:

БАТІН

2152 W. Chicago Ave. CHICAGO, ILL. U.S.A.

Оказове число висилаєм за надісланєм 10 ц.
одноцентовими почтовими марками.

ПОТРІБНО РОБІТНИКІВ !

Велика фабрична компанія може дати сталу роботу багатьом робітникам з платнею від 45 до 56 ц. на годину.

Зголошуйтесь до:

American Cynamid Co. Niagara Falls, Ont.